

Stichting Vrienden Frans Bloemen

NIEUWSBRIEF

Kasteel Hernen

Nieuwsbrief jaargang 12, no 2 , september 2005

Stichting Vrienden Frans Bloemen

Doel: De Stichting zet zich in voor het toegankelijk maken van de beeldende kunst algemeen en de geschiedenis van Wijchen in het bijzonder

Het lidmaatschap geeft recht op:

- toezending nieuwsbrief, 4x p/j.
- gratis toegang Museum Kasteel Wijchen
- gratis bezoek lezingen / excursies

Kosten van lidmaatschap:

individueel (€ 6,00)

gezin (€ 10,00)

Voorts is er de mogelijkheid tot deelname aan werkgroepen.

De werkgroepen vallen alle onder verantwoordelijkheid van het museumbestuur.

Ledenadministratie:

secretariaat Stichting: Postbus 221, 6600 A E Wijchen

o.a. voor opgave nieuwe leden, adreswijzigingen en opzeggingen (vóór 1 december).

Postbank nr.: 81.26.978 (heeft de voorkeur)

ING-Bank nr.: 68.16.38.338

Redactie NIEUWSBRIEF

Nelly Goebertus tel.: 024 - 6413180

E-mail: nelly.goebertus@zonnet.nl

Jacques Rommens: tel.: 024 - 6422232

Mariëtte Zikking tel : 024 - 6414984

Riet van Brandenburg tel : 024 - 6417312

Redactieadres: Valendrieseweg 12

6602 GK Wijchen tel.024 - 6422232

REDACTIONEEL:

door Nelly Goebertus

De zomer 2005 laat zich tijdens de laatste augustusdagen nog even van zijn zonnigste zijde zien. Op vele plaatsen kun je nog nagenieten van allerlei zomergeneugten. De zomerfestivals, speciale zomeractiviteiten beleven een laatste opflakkering of lopen ten einde, maar zo langzamerhand ga je haast vanzelf alweer terugblikken op de voorbije periode. In ons eigen museum is nog tot eind september de speciale zomertentoonstelling 'Landschap en kastelen' te zien. Wie deze bijzondere expositie nog niet heeft gezien, heeft dus nog de kans om dat gemis goed te maken. Nijmegen pakt uit met een spraakmakende tentoonstelling, de open monumentendagen komen er weer aan met opnieuw een uitwisselingsprogramma met Kranenburg, er staat een interessante cursus, georganiseerd door de A.W.N. op het programma. Allemaal de moeite waard.

Er is zoveel aanbod dat de vele nieuwe indrukken en je zomerse herinneringen als het ware over elkaar heen lijken te buitelen. Elk van ons heeft wel iets meegenomen of ervaren op het gebied van kunst en cultuur de afgelopen zomer. Als je ook anderen daarvan wilt laten meegenieten, laat het ons dan weten, schrijf er een stukje over voor de Nieuwsbrief, grijp naar computer of pen. In Engeland, zo was mijn ervaring deze zomer, valt ontzettend veel te beleven en kun je in een tijdsbestek van enkele dagen oog in oog staan met een stone-circle in het Lake-district, een Romeinse verdedigingsmuur op de grens met Schotland en een zuiver voorbeeld van een motte kasteel in de stad York. En dit is nog maar een kleine greep.

Over naar de Nieuwsbrief van september, de tweede van dit jaar, wat te maken heeft met het verschijnen van het derde katern in de reeks museumuitgaven. We pakken de draad gewoon weer op en dus komt de oude, vertrouwde Nieuwsbrief weer aan bod.

De hoofdmoot van dit nummer wordt gevormd door een uiteenzetting door Wim Kattenberg over de toekomstperspectieven van de Vriendenstichting Museum Kasteel en een uitgebreide vooruitblik op de najaarscursus over de Romeinse bouwkunst.

Cees Mulder toont aan dat er niets nieuws onder de zon is in zijn bijdrage 'Wat je ver haalt'. Vrije handel is een verschijnsel met een lange geschiedenis. Riet van Brandenburg blikt terug op de 'tour de cultuur' van afgelopen zomer. Jacques Rommens staat stil bij het overlijden van professor Modderman, een autoriteit op het gebied van de archeologie. Er liggen diverse activiteiten in het verschiet, zoals de lezing van Taco Hermans over vroegmiddeleeuwse 'woontorens'

en de presentatie van het museum tijdens de paardenmarkt. Fiona Zachariasse gaat over naar de E van eik in haar bomenserie. Bomen hadden en hebben een belangrijke plaats in de gedachten wereld van de mens. Verder zijn er de aankondigingen van komende tentoonstellingen, de nodige archeologische sprokkels en het actuele museumnieuws. Dit was het voor deze Nieuwsbrief, maar nog een laatste mededeling: op de valreep bereikte ons het bericht dat Andree van de Kerckhove helaas haar werkzaamheden bij het museum gaat beëindigen.

Met de voorplaat blijven we nog even in de sfeer van het jaar van het kasteel. Het museum blijft vooruitkijken en versterkt met vele nieuwe suppoosten, moet dat lukken!

Inhoud:

REDACTIONEEL

BESTUURSTAFEL

PRIKBORD

EXPOSITIES MUSEUM

ACTIVITEITEN

DE EIK

WAT JE VAN VER HAALT IS BIJZONDER 2

LEZINGEN CYCLUS OVER DE ROMEINSE VILLA

ARCHEOLOGISCHE SPROKKELS

MUSEA

Van de Bestuurstafel:

door Wim Kattenberg

Het Bestuur is voornemens in de komende tijd met het nieuwe Bestuur en Staf van het Museum Kasteel Wijchen overleg te plegen welke taken door onze hernieuwde Stichting , Vrienden van het Museum Kasteel Wijchen. Stichting Frans Bloemen, ten aanzien van het verzelfstandigde museum kunnen worden opgenomen. Het leek mij het beste dat te doen door na te gaan welke taken door ons en de Stichting Culturele Raad vanaf 1995 tot nu toe in het toen hernieuwde museum "Museum Kasteel Wijchen" zijn uitgevoerd..Vanaf 1992 was toen overigens al veel werk verricht voor het Museum Frans Bloemen*

** Ontstaan door fusie Stichting Vrienden Frans Bloemen en de Stichting Culturele Raad*

Evaluatie en het weer opnemen van (mogelijk nieuwe) taken.

In termen van de Instellingsbrief (26 jan. 1995) wordt er vanuit gegaan dat de Stichting Vrienden en de Stichting Culturele Raad deelnemen aan het beheer van het nieuwe museum, zich inzetten bij het uitvoeren van reeds op gang gekomen activiteiten en het ontwikkelen van nieuwe activiteiten en het steunen van het nieuwe museum door middel van financiële acties, het verwerven van objecten en de vergroting van het draagvlak.

De Stichtingen hebben toen der tijd al deze aan haar gestelde taken op zich genomen. De bedoeling is in onderstaande deze nog eens na te lopen en aan te geven welke daarvan door de Stichting opgenomen kunnen worden. Zinvolheid en haalbaarheid zijn daarbij de sleutelwoorden.

wat betreft het beheer hebben de Stichting (evenals de Stichting Culturele Raad) toen der tijd twee afgevaardigden geleverd voor de zogenaamde Beheercommissie, die gemandateerd vanuit het College van B&W, het Dagelijks Bestuur (in termen van de Instellingsbrief)van het hernieuwde museum op zich nam.

Aan die taak is recentelijk (juni 2005) een einde gekomen bij de instelling van het nieuwe bestuur van het verzelfstandigde museum. Ik neem hier de gelegenheid te baat om Hella Cranen (Stichting Vrienden Frans Bloemen) en Jacques Luyten (Stichting Culturele Raad) te bedanken die namens de beide Stichtingen vanaf 2000

hebben deelgenomen aan de werkgroep, die de overgang naar het verzelfstandigde museum heeft bewerkstelligd.

wat betreft de ondersteuning bij de uitvoering van bestaande en nog te ontwikkelen activiteiten hebben de beide Stichtingen **kringen of werkgroepen** in het leven geroepen. Degenen die "lid" van de Stichtingen waren, werden opgeroepen daaraan actief deel te nemen. Van meet af aan hebben vrienden en leden van de Stichting Culturele Raad deelgenomen aan : de suppoosten(heette lange tijd ondersteuningsgroep),beeldende kunst-tuin,-kasteel,-scherven, pr-groep, etc.

De Stichting is zeker van plan vrienden te blijven aansporen deel te nemen aan de bestaande of eventueel nieuw op te richten werkgroepen. De vraag die zich hierbij voordoet is (omdat dat in het verleden nog wel eens wrijving heeft gegeven), of iedereen die als vrijwilliger werkzaam wil zijn in het museum "vriend" moet zijn van de Stichting ? Het is van belang hier ook te stellen dat de werkgroepen vallen onder de verantwoordelijkheid van de staf van het museum en daarmee onder de verantwoordelijkheid van het Bestuur.

Wat betreft ondersteuning financieel, het verwerven van objecten en vergroting van het draagvlak. De jaren door hebben beide Stichtingen:

a.financieel, middels sponsoracties, bijdragen geleverd aan het museum.

Het mag toch echt nog eens gesteld worden (is naar onze mening tijdens het hele proces van verzelfstandiging onderbelicht) dat het Museum Kasteel Wijchen zonder de inzet van de beide Stichtingen er niet was gekomen. (zie o.a. Nieuwsbrief (dec.1995) over de bijeenkomst met sponsors op 25 nov.1995, om hen te bedanken voor de gulle bijdragen) *De Stichting wil op deze weg doorgaan. Er dienen echter wat dit betreft goede afspraken gemaakt te worden met het nieuwe Bestuur van het museum over afstemming met de van die kant zelf te ondernemen sponsoracties en fondswerving.*

b. wat betreft het verkrijgen van objecten. De beide Stichtingen hebben op dit terrein veel moeite gedaan. In de loop van de tijd zijn er wat archeologie en beeldende kunst betreft schenkingen geweest waarbij de Stichtingen intermediair optraden. Hetzelfde gold bij aankopen.

De Stichting wil zeker op dit vlak doorgaan. Er bevinden zich onder de inwoners van Wijchen wat archeologie, geschiedenis en beeldende kunst betreft objecten en kunstuitingen, die met tussenkomst van de Stichting , verworven of gekocht zouden kunnen worden.

c. wat betreft vergroting van het draagvlak. Beide Stichtingen zetten zich daar al jaren voor in, door middel van tentoonstellingen, lezingen, uitgave van katernen, excursies, fietstochten en samenwerking met Vriendenstichtingen of Verenigingen van andere musea in de omgeving. Sinds twee jaar is wat het laatste betreft een samenwerking ontstaan met de Verein für Heimatschutz in Kranenburg op het vlak van uitwisseling op Monumentendag en het stimuleren van het idee van wisseltentoonstellingen. Contact met onze oosterburen op cultuurhistorisch vlak is van groot belang.

De Stichting wil in dit opzicht zich verder inzetten. Zij ziet het contact en overleg met Vriendenstichtingen van andere musea in de omgeving als uiterst zinvol, wat samenwerking op museaal vlak ten gevolge zou kunnen hebben.

Tenslotte, want dat betreft de Stichting zelf, zal de Stichting doorgaan met er alles aan te doen het aantal **vrienden** uit te breiden en hen aan de Stichting te binden. Het bovengenoemde pakket aan activiteiten op het vlak van draagvlakvergroting (o.a. lezingen, excursies, katernen) zijn dan ook in eerste instantie voor hen bedoeld. Belangrijk is in dat opzicht de Nieuwsbrief, die als dat nodig is aangepast zal worden.

De Stichting wil in die lijn doorgaan en denkt wat betreft een nieuw te ontwikkelen activiteit aan het organiseren van een **Vriendendag** , waarbij telkens, in navolging van de Nederlandse Federatie van Vrienden van Musea , gekoppeld aan een activiteit en het gezellig bij elkaar zijn een thema centraal zal staan, dat te maken heeft met hoe wij als Stichting en vrienden het museum optimaal kunnen blijven ondersteunen.

Prikbord:

BIJ DE VOORPLAAT

kasteel in Hernen , i.v.m. jaar van het kasteel

NIEUW BESTUUR MKW

Zondag 5 juni heeft het nieuwe bestuur van Museum Kasteel Wijchen, zich gepresenteerd. Voorzitter is de heer Ed de Boer, afkomstig uit Wijchen en werkzaam bij de gemeente Nijmegen. Secretaris is de Wijchenaar Ton Klundert, docent aan de Radboud universiteit. De heer Machiel van Wijk, werkzaam aan het Kröller Müller Museum is de nieuwe penningmeester. Wijchenaar Ed van Stralen, ook van het Kröller-Müller Museum en Marijke Brouwer , directeur van het Valkhofmuseum maken het bestuur compleet. Proficiat!

JAARLIJKSE SCHERVENAVOND A.W.N afd. Nijmegen & omstreken.

Deze avond vindt plaats op dinsdag **13 september 2005**

Plaats: het nieuwe wijkcentrum in de Cipresstraat te Nijmegen.

Aanvang **20.00 uur**. Komt allen !

THEMADAG STADSGEZICHTEN NIJMEGEN

Het Thijmgenootschap heeft Nijmegen uitgekozen voor een van zijn zogenaamde stedendagen.

Geleerdheid en geloof staan **8 oktober 2005** daarbij centraal.

Onderdelen zijn lezingen, stadswandelingen, muziek en museumbezoeken. Aanvang 10.00 uur. Burgemeester G. ter Horst zal deze dag in de St. -Stevenskerk openen. Sprekers zijn o.a. oud-Nijmegenaar Fons Asselbergs: rijksadviseur voor het cultureel erfgoed. Hij houdt die dag een lezing over de geschiedenis en architectuur van de stad Nijmegen. Verder Peter Nissen, hoogleraar kerkgeschiedenis. Hij houdt een lezing over gelovige geleerdheid; s' middags zijn er diverse activiteiten in de binnenstad. Ook op het universiteits terrein vinden diverse activiteiten plaats. De dag wordt in de St.- Stevenskerk afgesloten met een lezing van Lieneke Frerichs over de schrijver Nescio en een orgelconcert van door Jetty Podt.

(Bron: De Gelderlander, juli, 2005)

DIALEZING over de middeleeuwse KERK VAN ESCHAREN(nabij Grave)

In 2001 werd in het centrum van dit dorp begonnen met de bouw van een nieuw gemeenschapshuis. Tijdens deze bouwactiviteiten werden de fundamenteen aangetroffen van deze middeleeuwse kerk.

De leider van de opgraving, Amateur-archeoloog Martien Koolen zal het verhaal van deze ontdekte kerk graag aan u vertellen.

dinsdag 11 oktober;

aanvang: 20.00 uur

plaats: (het nieuwe) wijkcentrum Cipresstraat , Nijmegen.

REUVENSDAGEN

De Reuvensdagen, het grootste archeologiecongres van Nederland, worden dit jaar in Nijmegen gehouden. En wel op donderdag en vrijdag **17 en 18 november**. Het volledige programma kwam onlangs in augustus gereed. Voor nadere inlichtingen kunt u terecht bij Benedict Goes: 020-4227979 en e-mail: reuvensdagen@sna.nl Zie ook de website www.sna.nl/reuvensdagen/

REUVENS

Casper Jacob Christiaan Reuvs (1793-1835) was de eerste hoogleraar archeologie van Nederland. Hij doceerde het vak in Leiden vanaf 1818, nadat hij eerst hoogleraar klassieke letteren was geweest in Harderwijk. Reuvs was de eerste die een wetenschappelijke opgraving in de Nijmeegse bodem liet uitvoeren. Met de nadruk op liet.

Hij gaf aanwijzingen hoe dat moest gebeuren. De belangwekkende vondsten die zo boven de grond kwamen, stelde hij tentoon in zijn eigen museum. Want koning Willem II had Reuvs ook opgedragen een nationaal oudheidkundig museum te stichten dat zich kon meten met de musea van Parijs, Londen en Berlijn. Dat werd het huidige Rijksmuseum van Oudheden te Leiden. In de loop van de tijd zouden daar nogal wat Nijmeegse oudheden terechtkomen.

(Bron: De Gelderlander, 15 augustus 2005)

In memoriam:

Prof.dr. P.J.R. Modderman (1919-2005)

De persoon en wetenschapper Modderman is nauw verbonden met het onderzoek naar de bewoningsgeschiedenis van het Oostelijke Rivierengebied. Hij heeft daar relatief veel gewerkt . Gezamenlijk in Bloemen's Fiatje doorkruisten ze vaak dit gebied en verrichtten onderzoek. Met name heeft hij in de vijftiger jaren van de vorige eeuw vooral vele

bodemkundige /archeologische onderzoeken voor de ROB verricht. De publicatie over het Wijchens Wagengraf is (en dat zat hem wel dwars), echter mislukt. Het was een reden voor Wijchenaar Peter Vissers later om de messen te gaan slijpen. Dit resulteerde in het boekje: 'Het Wijchens Wagengraf te Wijchen (Wijchens Meer deel I)'.

In 1993 Nieuwsbrief jrg 1, no 4) had de redactie van de Nieuwsbrief bij Prof. Modderman thuis in Arnhem een interview met hem. Zie het artikel: "*een koning trekt goudsmiden aan*".

Op 18 april 2005 is professor P. Modderman in zijn woonplaats Arnhem overleden.

Modderman begon zijn carrière in 1941 als wetenschappelijk assistent aan het Biologisch Archeologisch Instituut (BAI) van de Rijksuniversiteit Groningen. Na zijn promotie bij Van Giffen in 1945 werkte hij achtereenvolgens bij de Stichting voor Bodemkartering (1946-1950) en de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (1950-1962). Tevens was hij privaatdocent Prehistorie aan de Rijksuniversiteit Utrecht (1955-1962), waarna hij werd benoemd tot de eerste hoogleraar Prehistorie aan de Universiteit Leiden (1962-1982). Veel onderzoek besteedde hij aan de bandkeramische cultuur. Daarover heeft hij verschillende monografieën en vele artikelen gepubliceerd. Vlak voor zijn emeritaat werd professor Modderman in 1979 (tot)1985 de eerste voorzitter van de Stichting voor de Nederlandse Archeologie (SNA).

De meeste gegevens komen uit de 'In Memoriam' uit Archeobrief 2005-02

Voor het laatste interview met Prof. dr. P. Modderman. Zie 'Archeobrief' jaargang 8 ,nr 1 2005. - o.a. aanwezig op balie MKW -

TOUR DE CULTUUR

In de vorige Nieuwsbrief stond dat de burgemeester de eerste verdieping van het kasteel terug wilt geven aan de Wijchense bevolking, zodat iedereen het kasteel kan bewonderen.

Op 3 juli is daar vast een voorproefje van geweest.

Tijden "Tour de cultuur" was het hele kasteel in bezit van Wijchense mensen.

Op de eerste verdieping was een tentoonstelling van Wijchense kunstenaars.

Heel veel mensen hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om deze afwisselende en heel mooi gepresenteerde expositie te bekijken en tevens het kasteel van onderen tot boven te bewonderen. De werkgroep Beeldende Kunst kijkt hier met een goed gevoel op terug.

EXPOSITIES

- nog tot 26 september 2005 is de tentoonstelling ' landschap en kastelen' in MKW te Wijchen te bezichtigen. Ga erheen of nogmaals heen. Kundig hebben de makers van deze historische Wijchense tentoonstelling de voorwaarden voor eeuwenlange bewoning hier gevisualiseerd. In hun vormenrijke taal brachten voorts drie regionale kunstenaars: Flip Franssen, Harrie Gerritz en Cor Litjens het thema treffend in beeld !
- Expositie van 30 september t/m 27 november 2005

Onno Boerwinkel met teken- en pastelwerk in Museum Kasteel Wijchen.

Uit het werk van Onno Boerwinkel (Middelburg, 1950) spreekt een taal van levende traditie. Door zijn speciale pasteltechniek en de keuze van de locaties die hij uitbeeldt, toont hij zijn hang naar de romantiek en de verwantschap die hij voelt met de kunstenaars van de laat 19^e en begin 20^e eeuw. De basis voor zijn scheppende krachten is zijn niet-aflatende verwondering voor de mens in zijn omgeving. Boerwinkel werkt veelal in thematische reeksen en blijft het kleine formaat, op groot geziene wijze, trouw.

Gestaag werkt hij verder aan een intiem oeuvre van verfijnde kleinoden in glacerende lagen pastelkrijt. Met gevoel voor stijl en structuur, in het met houtskool aangezette beeld op meerdere lagen pastelkrijt, creëert hij "iconen van verlangen": situaties, die iedereen kent of herkent.

Door de compactheid van beeld en materie zijn de pastels, waarin mensen het beeld bepalen, in gestolde vorm, tot icoon verheven. Ze ademen een indringende beleving van ons "mens zijn", van "moeders met kinderen" tot "mannen onder elkaar", pratend en luisterend in Mediterrane contreien.

Behalve de 'sgraffito-pastels', toont Boerwinkel in Museum Kasteel Wijchen een keur aan schetsen en tekeningen uit de vele schetsboeken, die het basismateriaal vormen voor het ontstane oeuvre .

Naderend onweer – Canal Grande Venetië. 12.0 x 19.8 cm.

Museum Kasteel Wijchen, Kasteellaan 9, Wijchen

Open: vrij. 11.00 – 17.00, zat. & zon. 13.00 – 17.00 en op afspraak.

Tel: 024 642 4744 E-mail: contact@museumwijchen.nl

Activiteiten:

- op zaterdag 8 oktober, zal onze Stichting (Vrienden Museum Kasteel Wijchen) voor de tweede keer met een voorlichtingsstand op de jaarlijkse paardenmarkt actief aanwezig zijn.

plaats: hoek Kasteellaan/Molenstraat te Wijchen.

Vanaf 09.00 tot 13.30 uur.

- dinsdag 25 oktober, Lezing van de heer Taco Hermans over woontorens. Dit thema past uitstekend in het jaar van ' Het Kasteel'. Woontorens waren in opkomende steden soms de voorlopers van

kastelen. De heer T Hermans is medewerker bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg in Nijmegen

Kastelen in de omgeving van Wijchen

door *Taco Hermans*

De kastelen in Nederland worden ingedeeld in typen, chronologisch gerangschikt. Van het motte kasteel via de vierkante burcht naar de woontoren. In de lezing over de kastelen in de omgeving van Wijchen zal eerst worden ingegaan op deze typologie. Daarna zal worden bekeken welke typen kastelen er rond Wijchen hebben gestaan en of zij passen binnen de chronologie.

Aan de orde zullen onder meer komen de kastelen Balgoij, Batenburg, Hernen, Leur, Wijchen, Aspremont, Den Eng, Florenstein, Den Hagert, Lienden, Schoonderlugt, Schravenhoef, Swinum (Sweynheim) en Vernehuizen. Van deze kastelen zal, voor zover dat bekend is, worden getracht aan te geven waar ze hebben gelegen, hoe ze er hebben uit gezien en wat de bouwgeschiedenis is geweest. Van sommige kastelen kon bijvoorbeeld een voorlopige reconstructie worden gemaakt van de (kap)plattegrond.

Plaats: Wijchen, Zaal Sterrebos, Café De Arend; aanvang 20.00 uur.
Inloop vanaf 19.30 uur.

Bomensymboliek vanaf de Oudheid deel 2: Als eiken door geen wind of regen om te slaan

door *Fiona Zachariasse*

Het citaat in de titel komt uit de *Ilias* van Homerus, en geeft duidelijk aan wat een van de belangrijkste kenmerken van de eik door de eeuwen heen is geweest – zijn sterkte. De zomer eik (*Quercus robur*) is een van de belangrijkste bomen van Europa, met name als het om bomensymboliek gaat. In bijna alle oude Europese culturen kwam eikenverering voor, en de boom speelt een belangrijke rol in talloze volksgebruiken, rituelen en legenden.

Het eikengeslacht telt ongeveer 500 verschillende soorten, die alle op het noordelijk halfrond thuishoren. In onze streken komt vooral de zomer eik voor, maar wintereiken en aangeplante soorten uit Amerika en het Middellandse-Zeegebied zijn ook te zien. De zomer eik is een

langlevende boom – tot 2000 jaar oud - en met zijn 30 meter hoogte kan hij een zeer indrukwekkende boom worden. De eik die bij de hoek van De Tuun staat heeft deze leeftijd of hoogte nog lang niet bereikt, maar is wel een mooi voorbeeld van het type.

Gedurende de oudheid was het grootste deel van Europa overdekt met enorme eikenbossen, die een diepe indruk maakten op de vroege volkeren. Zulke bossen waren een belangrijke bron van voor de mens nuttige zaken - schuilplaatsen, wild en hout. De eikels van de eikenboom waren ook een voedselbron, eerst voor de mens en later nadat de landbouw haar intrede had gedaan, vooral voor gedomesticeerde dieren zoals varkens.

In meerdere landen, waaronder Scandinavië, Griekenland en delen van Italië heerste het geloof dat de eerste mensen uit een eik waren gemaakt. De eik werd dan ook vaak 'de boom' van de oppergod van een cultuur, zoals het geval was met de Griekse Zeus en de Romeinse Jupiter. Deze laatste had een klein heilig eikenbos boven op het Capitool in Rome. Op afbeeldingen droeg Jupiter dikwijls een krans van eikenbladeren. Het is dankzij deze koning der goden dat aardse koningen ook zichzelf met een krans van eikenbladeren lieten

afbeelden, en dat zulke kransen uitgereikt werden als hoge onderscheidingen. De Romeinse staatsman Cicero kreeg zo'n krans als beloning toen hij het verraad van Catilina (die een staatsgreep aan het plannen was) in 63 v.C. ontmaskerde.

De eik kwam voor in talloze rituele praktijken. In Griekenland deed men aan dendromancie – het voorspellen met behulp van bomen. Het eikenorakel maakte prognoses gebaseerd op het geritsel van de eikenbladeren van een heilige boom. Het raadplegen van het orakel in Dodona ging door tot in de 4^e eeuw na Christus. Ook in onze streken waren eikenorakels actief – zowel de Kelten als de Germanen vereerden de eik en maakten prognoses gebaseerd op eikels. Een van de meest befaamde voorbeelden van rituelen met eiken is het gebruik van eikenbomen en bladeren door de Druiden, beschreven door Plinius de Oudere in 77 n.C.

Het belang van de eik werd ook onderstreept in vroege wetgevingen. Onder de Saksen was het verboden om eiken te beschadigen of om te hakken 'het waren 'bomen van vrede'. Veel van de gewijde eikenbomen werden later geveld door christelijke missionarissen als machtsvertoon tijdens de kerstening van Noord Europa. Desalniettemin ging het vereren van eiken voort, als heiligenboom of geneesboom, zoals de eik bij het St. Walrick kapelletje in Overasselt. De aloude karakteristieken van duurzaamheid en standvastigheid werden overgenomen in de christelijke symboliek rond de boom.

Tot op de dag van vandaag genieten eikenbomen het ontzag van de mensen. Er wordt vaak ingegrepen om bijzonder oude of majestueuze exemplaren te redden. Speciale steunpilaren, boomchirurgie, behandelingen van de bodem , allerlei middelen worden ingezet. De oudste eik van Nederland, met 1200 jaar al op middelbare leeftijd, staat op een steenworp afstand van Kasteel Doornenburg.

Wat je van ver haalt II.

Door Cees Mulder

Een van onze favoriete wandelingen is zwerven door het Heumensoord. Als je daar door de week loopt dan heb je het rijk alleen en kun je worden verrast door een ontmoeting met een havik die langs het pad zit, of een hazelworm die net oversteekt. Het gebied is ook historisch interessant.

Als je over de Driehuizerweg in Brakkenstein de Scheidingsweg oversteekt dan kom je op de Beukenlaan, die kaarsrecht door het Heumensoord loopt op Mook aan. Na ongeveer een kilometer lopen kom je rechtsaf een heuveltje tegen. Daar ligt ook een kleine wal met aan weerszijde een greppel. Dit is waarschijnlijk het enige stukje

zichtbare Romeinse weg van Nederland. Op dat heuveltje heeft een wachttoren gestaan die werd gebruikt om lichtsignalen door te geven van Ulpia Noviomagus naar Ceuclum en omgekeerd (Volkskrant 05 02 00).

Toen ik daar n's wandelde heb ik mij afgevraagd hoe het transport over land zou zijn geweest in de prehistorie. Veel van de Romeinse wegen hebben het tracé gevolgd van de Keltische en zouden die de nog veel oudere paden hebben gevolgd? We weten het niet en wat voor voer-tuigen gebruikte men.

Een tijd geleden kreeg ik een artikel onder ogen van de Amsterdamse geoloog F. R. Iterson Scholten waarin hij verslag doet van een onderzoek van de Vlaardingen cultuur, ongeveer 2300 BC. Hierbij vraagt hij zich af hoe al dat vuursteen daar is gekomen. Ik geef een samenvatting.

Tijdens de opgravingen in Vlaardingen en later in Aartswoude, nederzettingen uit de klok-bekercultuur, zijn grote hoeveelheden vuurstenen werktuigen gevonden, maar ook onbewerkte vuursteen. De stenen komen onder meer uit Aubel en Ryckholt, maar ook uit Scandinavië en uit Polen. Ook zullen de gletsjers van het Saalien vuursteen naar onze gebieden hebben gebracht. Maar door verwerking zijn deze stenen van minder kwaliteit. De bijlen, boren enzovoorts zijn daarom gemeenlijk gemaakt van gedolven vuursteen. Dit materiaal zal naar West Nederland zijn vervoerd via de Maas (Aubel en Ryckholt) en via de Rijn (Krzemienki). Het vuursteen uit Scandinavië zal zijn vervoerd langs de kustlijn van Denemarken en de Duitse Bocht en vandaar over land en via een van de rivieren. Ook het vuursteen uit Polen zal voor een gedeelte over land zijn vervoerd. Hierbij moesten verschillende rivieren worden overgestoken. Men deed dit via doorwaadbare plaatsen, zoals je die heden ten dagen nog ziet bij de Geul en de Gulp in Zuid Limburg.

Voor het vervoer over land denkt men aan verschillende transportmiddelen. De eenvoudigste is een stok waaraan een lederen zak of een mand hangt, de stok wordt gedragen door een of twee mensen (Cole). De bewerking van leer of teen was in die dagen bekend (Clarke). Men zal vaker een slee hebben gebruikt, die bestond uit twee 'schaatsen' waar tussen een aantal verbindingen zijn aangebracht, die de lading dragen. De slee werd getrokken door ossen en kon worden toegepast op zachte grond zoals gras, klei, dennennaalden en sneeuw (Cole). Ook werden boomkano's als slee gebruikt wat als voordeel had dat er ook mee kon worden gevaren. Ook zal men al karren hebben gebruikt gezien de vondsten van

wielen in het veen, zie afbeelding (Bergen e.a.).

Voor het transport over de rivieren beschikte men over verschillende vaartuigen namelijk het vlot dat werd gemaakt van boomstammen of van boomkano's. Ook zijn boten bekend met een houten skelet bekleed met huiden en uiteraard de uitgeholde boomstam of boomkano (Greenhill). Het nadeel van een vlot van boomstammen is dat hij diep in het water ligt en alleen maar is te gebruiken in rustig water. Er zijn geen resten van zulke vloten gevonden, waarschijnlijk werden de stammen bij schipbreuk hergebruikt. Wel zijn er stukken touw gevonden waarmee de stammen aan elkaar werden gebonden. Scheepjes met een bekleding van huiden of leer bestonden uit een frame van hout of been-deren waarover de huiden waren gespannen. Sommige van deze schepen konden enkele tonnen aan lading vervoeren naast de aanwezigheid van roeiers (Case), deze schepen waren ook zeewaardig.

Het meest bekend is uiteraard de boomkano die zeer wendbaar was en een kleine lading kon vervoeren. Beroemd is de kano van Pesse en die ongeveer 10000 jaar oud is (Bergen e.a.)

Lit.

Bergen C. e.a., Schatten uit het veen Drents Museum Assen, 2002
Scholten F.R. Iterson, Late Neolithic flinttransport in The Netherlands, 1979.

Hij refereert aan:

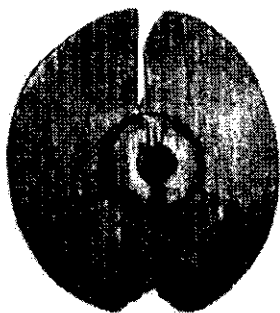
Altena J.F. van Rechteren e.a., The Vlaardingeng culture, 1963.

Case H., Neolithic explanations, 1969.

Clarke J.G.D., Prehistoric Europe, the economic basis, 1965.

Cole S.M., Land transport without wheels, 1956.

Greenhill B., Archeologie of the boat, 1976.

Het oudst gevonden wiel uit Weerdinge, stamt uit de nieuwe steentijd en is uit één stuk hout vervaardigd.

Lezingencyclus over de Romeinse villa

Door Jan Schippers , kunsthistoricus

Veel leden en donateurs van AWN-afdeling Nijmegen e.o. en veel leden van 'Vrienden Frans Bloemen' kennen Jan Schippers van de lezingencycli in 2002 en 2003 in de raadszaal van Kasteel Wijchen. Ook dit jaar hebben we Jan kunnen contracteren voor een nieuwe serie van vier lezingen over een Romeins onderwerp.

In deze serie zal Jan Schippers u meenemen naar de woningen van de welgestelde Romeinen. Waarschijnlijk kent u villa's als die van Mook-Plasmolen en van Kerkade-Kaalheide. In Romeins Nijmegen boven het maaiveld hebben A. Koster, K. Peterse en L. Swinkels er in 2002 nog uitvoerig aandacht aan besteed. In de lezingenreeks proberen we zicht te krijgen op het grote geheel. Kunnen we een rode draad ontwaren in de klassieke bouwgeschiedenis? Kunnen we begrijpen waarom de Romeinen zó bouwden als ze bouwden?

Natuurlijk kijken we dan eerst naar de invloed die de Grieken op de Romeinen hebben gehad: het Grieks-klassieke schoonheidsideaal van harmonie en evenwicht bepaalt ook veel Romeinse bouwvormen. Maar die Romeinen beheersten heel wat betere technieken dan de Grieken. Ze konden beton hanteren, wisten hoe je met bogen en gewelven grote ruimtes kon overkappen en als echte ingenieurs legden ze uitgestrekte infra structuren aan zoals wegennetten, rioolstelsels en aquaducten. Zoiets heeft zijn invloed op de woningbouw. De "Villa van Cicero" is gegoten uit één stuk beton; dat moet een gehorig huis opgeleverd hebben!

Rond 200 voor Chr. stonden er in Pompeï vijf of zes villa's waarvan de grootte niet te begrijpen is vanuit de economische situatie in die tijd. De adel wilde blijkbaar concurreren in pracht en praal met de rijken van andere landen om de eigen groeiende wereldmacht vorm te geven. Het decadente oosten kreeg invloed in de degelijke Romeinse wereld. De allereerste keizer, Domitianus Augustus, woonde relatief bescheiden in een villa op de Palatijn in Rome. Hij wilde zich afzetten tegen die verderfelijke oosterse invloed en preees de degelijke Griekse filosofen uit de klassieke bloeitijd. Zijn opvolgers hielden niet zo van bescheidenheid en paktten fors uit: Tiberius had alleen al op Capri vijf keizerlijke villa's, in kostbare marmersoorten uitgevoerd. En de rijke burgerij ging die imiteren, maar hoe minder rijk des te minder kostbaar was het marmer, totdat men maar marmer schilderde. Dus bestudeer de keizerlijke villa en je leert heel veel over de villa van de welgestelde burger.

De toplaag bezat natuurlijk niet alleen een huis in de stad, maar ook een huis op het platteland. Zo'n villa rustica moest wel bescherming bieden tegen onguur volk en maakt daardoor de indruk van een vesting, een fort. In de buurt van Pompeï, in Boscoreale en Boscotrecase zijn dergelijke villa's tamelijk ongeschonden onder de as vandaan gekomen.

Door invloeden uit het decadente oosten verandert dus de Romeinse "degelijke" smaak en we zien hoe de villa maritima opkomt, met zonneterras en een hoog "kijk-mij-eens-rijk-zijn" gehalte. In Castellamare di Stabiae zijn er enkele opgegraven en de mooiste ligt nog onder de grond in Herculaneum. Paul Getty heeft hem na laten bouwen in de Verenigde Staten: het Gettymuseum in Malibu, compleet met vijverpartij en bronzen beelden.

Vooraf in de wandschilderingen zien we prachtig hoe de smaak verschuift. Dankzij de rampzalige uitbarsting van de vulkaan de Vesuvius in 79 na Chr. zijn er prachtige wandschilderingen van vóór 80 na Chr. bewaard gebleven. De aanvankelijke marmerimitaties noemen we nu: de eerste stijl. Wat precies de verschillen zijn tussen de tweede, derde en vierde stijl komt u hier te weten. We zullen de fresco's uitvoerig onder de loep nemen.

Het summum aan luxe moet de villa van Nero geboden hebben: het beroemde Domus Aurea, waarvan in de buurt van het Colosseum nog een schitterend paviljoen bewaard is gebleven. Van Poppeia, de vrouw van Nero, kennen we een villa in Oplontis aan de Baai van Napoli. Kun je decadente smaak aflezen aan wanddecoratie? Oordeel zelf!

Mozaïeken zijn gelukkig beter dan fresco's bestand tegen de tand des tijds. In het Bardomuseum in Tunis, Tunesië, wordt de grootste

Jan Schippers bij de San Marco in Venetië

verzameling bewaard, afkomstig uit Romeinse villa's. Sommige tonen zelfs de villa zelf, die ooit over dit mozaïek heen gestaan moet hebben. Op Sicilië ligt Piazza Armerina, een keizerlijke villa, waarvan de beroemde mozaïeken van de grote en de kleine jacht en van de bikini-meisjes nog ter plekke te bewonderen zijn.

En overal waar Romeinen woonden treffen we sporen van hun decoraties aan. Ook in Nederland bewaren we resten van Romeinse fresco-versiering die hier te lande gevonden is. Jammer genoeg komt niet alles gaaf uit de grond. Maar gelukkig kunnen restauratoren ware wonderen verrichten. In het Bischöfliches Dom- und Diözesanmuseum in Trier zullen we er een knap staaltje van zien: de plafondschildering uit de tijd van keizer Constantijn.

Plattegronden? Worden verstrekt. Beeldmateriaal? U krijgt het volop te zien!

De lezingen worden opnieuw gegeven in de raadszaal van Kasteel Wijchen, Kasteellaan 9 in Wijchen. Er zijn vier maandagavonden vastgelegd, namelijk 7, 14, 21 en 28 november 2005 van 20.00 uur tot ongeveer 22.00 uur.

Gezien de externe kosten die we moeten maken zijn de kosten voor deelname gesteld op € 40,00

Introducés zijn uiteraard welkom. U schrijft uzelf (en de uwen) in voor deze lezingen door het bedrag of een veelvoud daarvan over te maken op postgiro 311.06.39 ten name van PENN AWN AFD NIJMEGEN EO vóór 20 oktober 2005. Vermeld a.u.b. uw telefoonnummer bij de overschrijving, opdat we u te allen tijde kunnen bereiken.

Garantie: U zult de hele winter napraten over de verhalen die Jan Schippers u op deze avonden heeft laten beleven.

Archeologische Sprokkels:

door Jacques Rommens

Unieke verzameling teksten

Met hulp van een Leidse hoogleraar in de papyrologie, prof. Dr. Klaas Worp, zijn in het Spaanse benedictijner klooster Montserrat unieke papyrusteksten ontdekt. Het gaat om een onbekende Griekse roman uit de eerste eeuw voor Christus en een tekst uit de *Ilias* van Homerus uit de derde eeuw na Christus.

(Bron: De Gelderlander, 29 okt. '04)

Oudste stad moet Romeins verleden tonen

Het moet afgelopen zijn met de ontkenning van het Romeinse verleden in het Nijmeegse straatbeeld. PvdA'er Melchior de Groot krijgt bijval voor zijn dromen van de Nijmeegse stadsarcheologen. Hij diende onlangs een motie in om het college van B & W aan te sporen nog dit jaar op grote schaal fondsen te werven bij (bouwbedrijven, overheden en culturele instellingen. De motie krijgt de steun van de drie coalitiepartijen (Groen-Links, PvdA en SP). Het opbouwen van een Romeins imago kan de stad flink wat promotie opleveren, is de gedachte. Ook kunnen historische attracties die verwijzen naar de Romeinse tijd, toeristen naar Nijmegen lokken.

Het zal zeker niet blijven bij de godenpijler die dit jaar in het kader van Nijmegen 2000 wordt geplaatst op het plein voor museum Valkhof. Reconstructies van een Romeinse commandantswoning of het imposante hoofdkwartier (Principia) van het Romeinse legioen liggen binnen de mogelijkheden mits ze een zinvolle invulling krijgen en mits het financieel haalbaar is. Verder denkt de Groot aan de oprichting van een themapark met Batavieren (tijdgenoten van de Romeinen) in de hoofdrol, waar het bouwen van hutten en bereiden van maaltijden, in Bataafse stijl, centraal zal staan. Met een link naar Ulpia Noviomagus zou dit park bij voorkeur in de Overbetuwe gesticht moeten worden. *Ingekort artikel.*

(Bron : De Gelderlander, 25 jan. '05)

P.C. Hooftprijs

Archeoloog, letterkundige en musicus Frédéric Bastet (78) ontving onlangs deze belangwekkende prijs.

(Bron: De Gelderlander, 20 mei, 2005)

Steenstoren gebouwd met geld van pelgrims

De Radboud Universiteit vierde op 19 mei haar 82 ste geboortedag en stond daarbij stil bij de viering van tweeduizend jaar Nijmegen. Hoogleraar Paul Klep, hoogleraar Economische en Sociale Geschiedenis sprak de *dies*- lezing uit. Hij ging in op de wederzijdse beïnvloeding van religie en economie in de tweeduizendjarige stadsgeschiedenis. Hij concentreerde zich op drie bloeiperioden van Nijmegen: de Romeinse tijd, vanaf de middeleeuwse stadsrechtverlening in 1230 en na de slechting van de wallen (eind negentiende eeuw). Telkens weer blijken godsdienst en economie elkaar te beïnvloeden.

(Bron: De Gelderlander, 20 mei 2005)

'Betekenis Nijmegen genegeerd'

Historici keken door 'Hollandse ' bril'. De grote betekenis van Nijmegen is door Hollandse historici bewust weggepoetst. Om de staat Nederland te promoten, beginnen ze de geschiedenis bij Willem van Oranje. Dat zegt historicus Paul van der Heijden. Van der Heijden is een groot voorstander van het terugbrengen van oude situaties in de stad. " Waarom geen stuk van een oude stadspoort herbouwen ? In Duitsland zijn de meest in de Tweede Wereldoorlog in puin geschoten en toch hebben ze de oude delen heropgebouwd. Dat elke reconstructie maar een interpretatie is, dat is toch niet erg."

(Bron: De Gelderlander, 23 mei 2005)

Eeuwenoud kaatsveld gevonden

Bij opgravingen in de binnenstad van Groningen is een eeuwenoud kaatsveld uit 1570 aangetroffen. Het betreft de fundamente van een langwerpige gebouw, ook wel ravet geheten, waarin de kaatsport werd beoefend. Dat is een voorloper van de tennissport en lijkt op de kaatsport die nu nog in Friesland populair is. Het kaatsspel was in de Middeleeuwen populair in West-Europa. Het werd gespeeld in perken en op banen die soms zelfs overdekt waren.

(Bron: De Gelderlander, 28 mei 2005)

Het oudste huis met 'n stenen fundament

Onder de Josephhof in Nijmegen is het eerste stuk van een huis uit Oppidum Batavorum gevonden. Er is een twee meter lang stukje fundering van een huis gevonden. Stadsarcheoloog Harry van Enckevort vermoedt dat het gaat om een woning. Ze zou tussen 40 en 70 na Chr. in Oppidum Batavorum zijn neergezet. Het huis stond op een fundament van de steensoort Grauwacke. Maar het muurwerk heeft vermoedelijk bestaan uit gestampte leem. Het dak van het huis was bedekt met dakpannen. Daarvan zijn er vele op de huisplattegrond aangetroffen.

(Bron: De Gelderlander, 20 juni, 2005)

Nijmegen is en blijft de oudste van Nederland.

Archeologe Fleur Kemmers heeft bewezen dat de Romeinse wortels van Nijmegen nog verder teruggaan dan gedacht. Nijmegen bestaat 2000 jaar, of nog langer. Maastricht heeft nu zeker het nakijken.

Maastricht kan wel inpakken. Romeins Nijmegen is nog ouder dan tot nu toe werd aangenomen. Onderzoek van de munten die bij de opgravingen van het oudste Romeinse legioenkamp in Nijmegen-Oost zijn gevonden, leidt tot de conclusie dat de soldaten er in 19

voor Chr. neerstreken. Toen streek een enorme troepenmacht van twaalfduizend soldaten in Nijmegen neer vanwege de onrust in Germanië, het huidige Duitsland, denkt Kemmers. De Germaanse stammen de Bataven en de Ubiërs verhuisden in deze tijd naar het westen. De Romeinse legioenen leidden deze volksverhuizing in goede banen, zo vermoedt ze. Tot nu toe werd ervan uitgegaan dat het enorme kamp, dat plaats bood aan twee legioenen - 12.000 soldaten -, in 12 v. Chr. zou zijn gebouwd. De Utrechtse archeologe F. Kemmers schrijft het in haar proefschrift waarop zij 27 juni promoveerde aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Kemmers onderzocht de driehonderd munten die de soldaten in het legioenskamp ruim twee duizend jaar geleden verloren. Daaruit kon ze geen andere conclusie trekken dan dat deze versterking in 19 of mogelijk in mogelijk in 18 v. Chr. is ingericht en vóór 10 v. Chr. weer is verlaten. Het is niet zo dat met de vroegere datering van het oudste legerkamp Nijmegen als burgerlijke stad ook zeven jaar ouder zou zijn geweest. De stad viert haar tweeduizendjarige bestaan omdat de eerste stedelijke voorloper van Nijmegen - *Oppidum Batavorum* - tussen 10 v. Chr. en het begin van onze jaartelling ontstond. De officiële bevestiging dat Nijmegen een stad was, kwam van keizer Traianus. Die verleende Nijmegen in 98 n. Chr. stadsrechten. (Bron: De Gelderlander 17 juni 2005)

Duits veenlijk' sensationele vondst'

Het lijk van een meisje tussen 16 en 19 jaar werd onlangs gevonden in een turfveld in de deelstaat Nedersaksen (Duitsland). Ze blijkt 2.700 jaar oud te zijn. Dit is een van de belangrijkste archeologische vondsten van de laatste decennia. Bij de universiteit van Kiel werd vastgesteld dat het 1 meter 40 grote lichaam omstreeks 650 jaar voor Chr. moet hebben geleefd, net op de overgang tussen brons- en ijzertijd. Het is het op een na oudste in Noord-Duisland. Veenlijken worden vooral in Noord-Europa gevonden, in Nederland, Duitsland, Scandinavië en Engeland. Maar niet eerder werd ten noorden van de Alpen zo'n goed bewaard exemplaar ontdekt. Dankzij de grote huidpartijen kunnen we het lichaam goed presenteren. (Bron: De Gelderlander, juni 2005)

Verloren taal terug

Prof. Janse van de Roosevelt Academy in Middelburg en de Universiteit van Gent heeft in Griekenland een verloren gewaande taal ontdekt. Het gaat om het Cappadocisch dat tot het begin van de jaren twintig in Centraal-Turkije gesproken werd. Het Cappadocisch

is een Grieks-Turkse mengtaal. Janse was op het spoor gezet door een Griekse collega. Dat leidde naar twee oude mannen die nog enkele woorden Cappadocisch spraken. Ook kwam hij in contact met een 51-jarige vrouw die de taal vloeiend sprak, net zoals nog enkele jongeren. Die zijn er trots op de oude taal nieuw leven in te kunnen blazen. Janse gaat nu werken aan een woordenboek en de grammatica.

(Bron: De Gelderlander, 30 juni 2005)

Vondst archeologische schatten

Graaf- en spitwerk voor de aanleg van de Hanzelijn tussen Lelystad en Zwolle heeft duidelijk gemaakt dat het gebied bij Hattemberbroek rond 10.000 v. Chr. al bewoond was. Onder een zandlaag trof men een berg vuurstenen splinters aan; dat is afval voor het maken van primitieve werktuigen aan. Ook werden haardkuilen aangetroffen. De vondsten stammen uit het midden-steentijd. Uit de periode 3.000 tot 2.000 voor Christus werden o.m. scherven aardewerk gevonden. Ze wijzen op bewoning door hunebedbouwers (trechterbekervolken).

(Bron: De Gelderlander, 13 augustus 2005)

Goudschat in Bulgarije

Archeologen hebben in Bulgarije ruim 15.000 gouden sieraden opgegraven. Wetenschappers vergelijken de unieke collectie met de legendarische schatten van het antieke Troje. Bij de sieraden gaat het om koninklijke versierselen uit het Thracische rijk. Ze dateren waarschijnlijk uit het derde millennium voor het begin van onze jaartelling. De opgravingen begonnen vorig jaar nadat een archeoloog had gezien dat een boerin een ketting van gouden ringetjes droeg.

Zo zie je maar dat ook een wakkere archeoloog een boerin altijd recht in de ogen moet kijken (noot: red.) . En de kreet: 'wat een schat' kan wel eens het gevolg zijn.

(Bron: De Gelderlander, 18 augustus, 2005)

Musea

ASSEN

DRENTS MUSEUM

expositie: 'Ötzi, de gletsjermummie'

Centraal staat de vermaarde jager, die 5300 jaar geleden bij een gevecht in de Alpen dodelijk werd getroffen door een pijl. Alles in replica. Tot 31 oktober 2005

BENEDEN LEEUWEN
STREEKHISTORISCH
MUSEUM TWEESTROMENLAND;
Past. Zijlmanstraat 3, 6658 EE

expositie:

'Over fruit en fruit bewaren'

(van 18 september) tot 18 december 2005

Openingstijden

van 1 sept. tot 1 mei : dinsdag, woensdag en zondag van 13.30 - 16.30 uur.

Rolstoeltoegankelijk. Groepen volgens afspraak.

tel. (0487)595002 (museum) of 591535 (beheerder)

voor meer inf.: www.museumtweestromenland.nl

NIJMEGEN
MUSEUM DE STRATEMAKERSTOREN

Waalkade

tentoonstelling: 'Middeleeuwse handschriften van priorij Soeterbeeck'
(nabij Ravenstein)

NIJMEGEN
MUSEUM HET VALKHOF

Kelfkensbos 59,

Postbus 1474, 6501 BL Nijmegen; tel. 024 -3608805; E-

mail: mhv@museumhetvalkhof.nl; Website:

www.museumhetvalkhof.nl

di-vr. 10.00-17.00 uur; za/zo/feestdagen

12.00 - 17.00 uur;; parkeergarage voor de deur.

HOOFDTENTONSTELLINGEN:

De gebroeders Van Limburg, Nijmeegse meesters aan het Franse hof (1400-1416)

Zes honderd jaar na hun vertrek uit Nijmegen keren de gebroeders Van Limburg weer terug naar deze oudste stad van Nederland. In Museum Het Valkhof zijn voor het allereerst meerdere originele pagina's van *Les Belles Heures* te zien in een speciaal ingerichte 'schatkamer'. Het schitterende getijdenboek met prachtige miniaturen van de gebroeders Van Limburg is voor korte duur uit gebonden voor restauratie. Maar liefst 17 van de originele miniaturen zijn in

Nijmegen zichtbaar voor het publiek. Voor het eerst, en ook voor het laatst. Want na de tentoonstelling gaan de kostbare laden weer terug naar het Metropolitan Museum of Art In New York. Waar het middeleeuwse boekwerk slechts zeer beperkt toegankelijk is.

Niet alleen worden de gebroeders Van Limburg met Nijmegen herenigd, ook vele kunstwerken uit de vroege vijftiende eeuw waaronder manuscripten, paneelschilderingen, beeldhouwwerken en edelsmeedkunst vinden elkaar weer terug in de tentoonstelling in Museum Het Valkhof; **toeslag € 4,-**

Nijmegen, oudste stad van Nederland. De jubileumviering ' Nijmegen 1900 jaar stad en 2000 jaar bewoning' is aanleiding geweest dieper in te gaan op het thema Nijmegen oudste stad van Nederland tot 3 april 2006.

In de Projectruimte:

Wintertuin Gebroeders van Limburg

Als een ode aan de van oorsprong Nijmeegse Gebroeders Van Limburg brengt Museum Het Valkhof naast de grote tentoonstelling een hedendaagse interpretatie in woord en beeld, aan de hand van de miniaturen van deze wereldberoemde gebroeders.

Doel is een nieuw en eigentijds getijdenboek te maken in schrijf-, dicht- en beeldende kunst op basis van de 12 bladen met de werken van de maand uit het getijdenboek *Les Très Riches Heures*. Er zal in Nijmegen een nieuw hedendaags getijdenboek ontstaan en gepresenteerd worden. Van beroemde beeldend kunstenaars afkomstig uit Nijmegen, die inmiddels zijn weggetrokken, en met kunstenaars die nu (nog) woonachtig zijn in de Waalstad. De dichtkunstenaars zijn geselecteerd op basis van hun thematiek die sterk verband houdt met de miniaturen van de Gebroeders Van Limburg.

tot 21 november 2005.

Volgend nummer:

De volgende nieuwsbrief verschijnt rond 15 december 2005. kopij inleveren vóór 1 november 2005.

Eindredactie: Veenhof 13-03; 6604 AT Wijchen

E-mail: [Nelly.goeberus @ zonnet.nl](mailto:Nelly.goeberus@zonnet.nl)

tel.024-6413180

Museum Kasteel Wijchen

kasteellaan 9, 6602 DA Wijchen
postadres: PB 9000, 6600 HA Wijchen
tel: 024-6424744
fax: 024-6492208

OPENINGSTIJDEN:

vrijdag van 11.00 uur tot 17.00 uur
zaterdag/zondag van 13.00-17.00 uur